

Høringsinnspill fra Ferd Sosiale Entreprenører 8. januar 2026

Til familie- og kulturkomiteens høring om Meld. St. 28 (2024–2025): *Tro på framtida – uansett bakgrunn*

1. Innledning

Ferd Sosiale Entreprenører ønsker å gi innspill til Meld. St. 28 *Tro på framtida – uansett bakgrunn*. Ambisjonen om å utjevne sosiale forskjeller og redusere utenforskap blant barn og unge er både viktig og nødvendig.

Meldingen er av stor betydning fordi den tar utgangspunkt i de universelle velferdstjenestene som er grunnmuren i den norske velferdsstaten. Skole, barnehage, SFO og andre fellesskapsarenaer spiller en avgjørende rolle for barns og unges utvikling. Vi deler synet om at målet må være et samfunn der alle barn og unge, uavhengig av bakgrunn, har reelle muligheter til å lære, delta og utvikle ferdigheter. Dette er grunnleggende både for individuelle livsløp og for samfunnets samlede velferd, bærekraft og innovasjonsevne.

Samtidig peker meldingen på at universelle tjenester ikke inkluderer alle barn og unge godt nok. Forskjeller i deltakelse, nærmiljøkvalitet og levekår slår direkte ut i ulikhet i muligheter. Meldingen vektlegger derfor betydningen av forebyggende arbeid som styrker beskyttelsesfaktorer i oppveksten, og behovet for politisk vilje til å støtte lokalt arbeid. Videre slås det fast at en universell grunnmur må bygges i fellesskap.

Vi støtter dette fullt ut, men vil være tydelige på at målene ikke kan nås dersom ansvaret i praksis legges på det offentlige alene.

Varig inkludering forutsetter samarbeid med private og ideelle aktører som har kompetanse, tillit og kapasitet til å supplere offentlige tjenester. Slik vi tolker oppvekstmeldingen, er dette også et av dens klare budskap.

2. Et tydelig mandat for tverrsektorielt samarbeid

Oppvekstmeldingen tydeliggjør at komplekse samfunnsutfordringer krever samarbeid mellom stat, kommune, sivilsamfunn, forskningsmiljøer og næringsliv. Dette kommer særlig til uttrykk gjennom:

- vektleggingen av et langsiktig samfunnsoppdrag for inkludering
- mobilisering av bredden av samfunnets ressurser
- understrekingen av tverrsektorielt samarbeid som en forutsetning for forebyggende arbeid
- ambisjonen om å bygge den universelle grunnmuren i fellesskap

Vi deler denne virkelighetsforståelsen. Offentlige tjenester kan ikke alene løse utfordringene knyttet til utenforskap. De trenger komplementære bidrag fra aktører som jobber tett på lokalsamfunn, familier og målgrupper, særlig i områder med levekårsutfordringer.

Våre erfaringer fra Ferds Oslo-satsing viser samtidig at dagens strukturer i liten grad legger til rette for dette samarbeidet i praksis. Det er fortsatt begrenset rutine og erfaring med systematisk samhandling, og kontakten mellom offentlige tjenester og andre aktører som jobber mot de samme målene er ofte sporadisk.

I tillegg mangler kommuner og tjenestene en samlet oversikt over hvilke tilbud som faktisk finnes for barn og unge utenfor de offentlige tjenestene. Dette gjør det vanskelig å mobilisere ressursene som meldingen ønsker å ta i bruk.

3. Oslo-satsingen – praktiske erfaringer med sektorovergripende samarbeid

Gjennom Oslo-satsingen har vi arbeidet i bydelene **Alna, Grorud, Stovner og Søndre Nordstrand**, med tre hovedprioriteringer som gjenspeiler oppvekstmeldingens innsatsområder:

1. **Fritidsdeltakelse for alle**
2. **Forebygging av skolefravall**
3. **Arbeidsinkludering for unge**

Parallelt har satsingen styrket kapasitet og samarbeid gjennom:

- nye samarbeidsmodeller
- nettverksbygging
- bruk av katalytisk kapital
- tiltak som fyller «mellomrom» mellom tjenester og målgrupper

Robust (Kirkens Bymisjon) er ett av flere eksempler på hvordan ideelle aktører kan fungere som brobyggere mellom skole, hjem og tjenester med høy tillit, tilgjengelighet og fleksibilitet.

Dette er den praktiske operasjonaliseringen av oppvekstmeldingens samarbeidsambisjon:

Samlet sett viser disse erfaringene hvordan offentlig, privat og ideell sektor sammen kan operasjonalisere oppvekstmeldingens ambisjon om samarbeid i praksis. Ikke som parallelle tiltak, men som komplementære bidrag til en mer helhetlig, tilgjengelig og inkluderende oppvekstpolitikk.

4. Kunst og kultur som inkluderende kraft

Meldingen anerkjenner at deltagelse i kulturlivet er en rettighet, ifølge FNs barnekonvensjon, artikkel 31. Samtidig påpeker den at det er tydelige sosiale forskjeller i hvem som deltar, og at barn og unge fra familier med lav inntekt eller svak tilknytning til kulturlivet i langt mindre grad tar del i disse tilbudene. Regjeringen etterlyser derfor bredere kulturuttrykk, nye former for organisering og tiltak som når flere.

Erfaringer fra Oslo-satsingen viser hvordan dette kan realiseres i praksis:

- **På Romsås** har Oslo kommune, Deichman, Kulturetaten, bydel Grorud samt ulike lokale aktører og private partnere sammen etablert en ny kunst- og kulturarena for

barn og unge. Denne fungerer både som en møteplass, en læringsarena og en inngang til kultur for grupper som tradisjonelt ikke søker seg til slike tilbud.

- **Kunstprosjekter i skolen**, sammen med Ferds GalleryLab og annen lokal kunstaktivitet, har gjort kunst mer tilgjengelig for innbyggere i Groruddalen. Flere deltar, og flere får mulighet til å uttrykke seg og påvirke nærmiljøet sitt.

Disse erfaringene viser at kunst- og kulturtiltak har størst effekt når de utvikles i offentlig-private partnerskap, der offentlige tjenester, private aktører og sivilsamfunn samarbeider om felles mål. Slike samarbeid bidrar til lavere terskler, bredere rekruttering og mer inkluderende nærmiljøer, i tråd med meldingens ambisjoner.

5. Forebygging og tidlig innsats – når flere aktører bidrar

Tidlig innsats er et hovedgrep i meldingen. Regjeringen løfter særlig frem:

- helsestasjon og skolehelsetjeneste som første linje i oppfølging av barn og familier
- styrket foreldrestøtte og bedre samarbeid med hjemmet
- forebygging av psykisk helseutfordringer og rusproblemer
- tiltak som beskytter barn mot vold, overgrep og omsorgssvikt

Dette er sentrale arenaer der utfordringer kan oppdages tidlig og hvor riktige tiltak kan settes inn før problemer vokser seg store.

Erfaringer fra Oslo-satsingen viser hvordan private og ideelle aktører kan forsterke denne innsatsen og bidra med kapasitet, kompetanse og relasjoner som det offentlige ikke alltid har alene:

- **Robust (Kirkens Bymisjon)** har fungert som et bindeledd mellom skole, hjem og tjenester i familier med lav tillit til offentlige systemer. De bidrar med trygge voksne, relasjonsbygging og tett oppfølging som senker terskelen for å ta imot hjelp.
- **Atlas Kompetanse og Flexid** styrker skole-hjem-samarbeidet gjennom kultursensitivt, oppsøkende og relasjonsbasert arbeid. De gir skolene kompetanse på flerkulturelt samarbeid og inkludering - kompetanse som i dag ofte mangler i offentlige tjenester og som er avgjørende i områder med store språk- og kulturforskjeller.

- **Zuccarellostiftelsen, Grorud IL, Ellingsrud IL og Klemetsrud IL** sikrer at barn fra lavinntektsfamilier får delta i organiserte fritidsaktiviteter. Dette gir sosial tilhørighet, mestring og beskyttende faktorer som forskning viser er viktige i utsatte nærmiljøer.
- **Trygg av Natur og Talentsenteret** gir tilgang til andre læringsarenaer og mestringsopplevelser for elever. Dette som et supplement til den ordinære skolen.

Dette er ikke parallelle tjenester, men komplementære ressurser som øker effekten av offentlige tiltak.

Erfaringene viser at når offentlige tjenester samarbeider med private og ideelle aktører, kan barn og familier få helhetlig støtte tidligere, raskere og i flere relevante miljøer - i tråd med meldingens ambisjon om sterkere beskyttelsesfaktorer og et mer tilgjengelig forebyggingssystem.

6. Nærmiljø og lokalsamfunn – strukturer som virker

Oppvekstmeldingen **løfter nærmiljøet** som en sentral arena for barn- og unges oppvekst, og som en viktig faktor i arbeidet med å utjevne sosiale forskjeller. Kvaliteten på nærmiljøer varierer betydelig, og påvirker barns muligheter for lek, læring, trygghet og deltakelse. Gode møteplasser, fritidstilbud og trygge omgivelser kan ha en kompenserende effekt i områder med levekårsutfordringer.

Kommunen fremheves som en nøkkelaktør i helhetlig samfunnsplanlegging, i samspill med kulturliv, frivillighet, næringsliv og andre lokale aktører. Meldingen understreker at samordnet planlegging av bolig, tjenester, transport og møteplasser, samt lavterskel fritidstilbud, er viktige virkemidler for å utvikle gode bo- og oppvekstmiljøer.

Erfaringer fra Oslo-satsingen

Oslo-satsingen viser hvordan slike ambisjoner kan omsettes i praksis gjennom stedsbasert og relasjonell innsats. Den geografiske avgrensningen til Alna, Grorud, Stovner og Søndre Nordstrand har gjort det mulig å jobbe tett på lokalsamfunnene og bygge varige relasjoner.

Arbeidet er inspirert av Collective Impact og har samlet aktører fra det offentlige, private og ideelle for å fylle mellomrom i tjenestene og styrke lokale løsninger. Eksempler inkluderer:

- **Ellingsrud:** samarbeid mellom innbyggere, kommunen, organisasjoner og næringsliv om å utvikle nærsenteret som en levende møteplass.
- **Romsås:** kunst brukt som relasjonelt og stedsbasert virkemiddel, gjennom prosjekter i skolen og etablering av en kunstarena på Romsås senter.
- **Stovner:** lavterskeltilbud som Robust, og aktiviteter i regi av Stovner Bokseklubb og Wild X har fungert som trygge møteplasser og brobyggere mellom skole, hjem og tjenester.

Samlet sett viser erfaringene at offentlig, privat og ideell sektor sammen kan operasjonalisere meldingens ambisjon om samarbeid – ikke som parallelle tiltak, men som komplementære bidrag til en mer inkluderende og helhetlig oppvekstpolitikk.

7. Skolen kan bli for alle – særlig i et flerkulturelt Norge

Omtrent 22 prosent av elevene i norsk skole har innvandrerbakgrunn, med svært ulike forutsetninger. Noen er født og oppvokst i Norge og har gått i barnehage, mens andre kommer sent i skoleløpet med begrenset skolegang og svake norskferdigheter. Meldingen peker på store variasjoner i kvaliteten på opplæringstilbudet, særlig innen morsmålsopplæring og tospråklig støtte, samt betydelige kompetansebehov i skolene.

Dette krever en skole som evner å tilpasse undervisningen bedre og som har tilstrekkelig kapasitet, kompetanse og støtteapparat til å ivareta et mangfoldig elevgrunnlag.

Erfaringer fra Oslo-satsingen viser at løsninger allerede finnes:

Atlas Kompetanse

- Arbeider målrettet i levekårsutsatte områder for å styrke skole–hjem-samarbeidet.
- Bruker oppsøkende, relasjonsbyggende og språksensitiv metodikk.
- Senker terskelen for foreldres deltakelse og gjør det enklere for familier å forstå og navigere i skolesystemet.
- Resultatet er økt tillit, mer stabil kommunikasjon og bedre forutsetninger for samarbeid mellom skole og hjem.

Flexid

- Jobber systematisk med flerkulturalitet som en ressurs i skolen.
- Tilbyr kompetanseutvikling for ansatte, slik at skolen styrkes i møte med et flerkulturelt klasserom.
- Målet er å bygge varig intern kapasitet i skolene, slik at lærere og ledelse bedre kan forstå og anerkjenne elevenes språklige og kulturelle ressurser.
- Arbeidet reduserer behovet for eksterne kompenserende tiltak og støtter skolens egen evne til å skape inkluderende læringsmiljøer.

Disse aktørene bidrar med kapasitet og kompetanse som mange skoler i dag mangler, og illustrerer hvordan samarbeid med frivillig, ideell og sosial sektor kan styrke oppveksttjenestene uten å erstatte skolens kjerneoppdrag. Dette er kompetanse som det offentlige per i dag i liten grad innehar selv.

8. Arbeid, deltidsjobber, sommerjobber og entreprenørskap

Tidlig tilknytning til arbeidslivet er en av de mest effektive beskyttelsesfaktorene mot ung utenforskap. Arbeidserfaring gir unge ferdigheter, sosial trygghet, motivasjon for videre utdanning, nettverk og økonomisk selvstendighet – faktorer som meldingen løfter fram som avgjørende for gode overganger til voksenlivet.

Gjennom Oslo-satsingen har vi fått verdifull innsikt i hva som kan hjelpe unge inn i arbeid:

- **Verdens viktigste jobber (Oslo Kollega)** gir unge reell arbeidserfaring og karriereveiledning, med jobbmuligheter som tar utgangspunkt i faktiske behov hos arbeidsgivere.
- **Klemetsrud IL** tilbyr betalte ungdomsjobber og et trygt arbeidsfellesskap knyttet til klubbens drift, som gir unge både mestring og sosial tilhørighet.
- **Norge Unlimited** styrker unges entreprenørskap og legger til rette for at unge selv kan skape lokale muligheter og arbeidsarenaer.

Felles læring:

For at slike jobber skal gi varig effekt, må de springe ut av reelle behov hos arbeidsgivere. Samtidig må arbeidsgivere støttes i inkluderingsarbeidet, særlig når unge trenger tettere oppfølging. Dette krever et styrket samspill mellom offentlige virkemidler, private aktører og sivilsamfunn.

9. Data, forskning og utprøving – effektkontrakter som del av verktøykassen

Meldingen understreker behovet for bedre datagrunnlag, systematisk kunnskapsutvikling og mer strukturert utprøving av nye tiltak. Dette støtter vi fullt ut. Skal innsatsen mot utenforskap bli mer treffsikker, må vi vite hva som faktisk virker – for hvem, og under hvilke betingelser.

Effektkontrakter kan være ett av flere nyttige verktøy i dette arbeidet. Modellen:

- krever tydelige mål og definerte indikatorer
- sikrer strukturert og løpende datainnsamling
- legger til rette for uavhengig evaluering
- knytter finansiering til faktisk måloppnåelse
- reduserer risiko for det offentlige ved utprøving av nye metoder
- stimulerer til innovasjon og læring

Effektkontrakter bør ikke erstatte eksisterende virkemidler, men inngå som et supplement når man ønsker å teste nye løsninger på en ansvarlig og kunnskapsbasert måte. Når modellen brukes riktig, kan den bidra til bedre dokumentasjon, større læringsutbytte og et tryggere beslutningsgrunnlag før eventuell skalering.

10. Avslutning

Oppvekstmeldingen setter en tydelig og riktig retning: styrking av universelle tjenester, tidlig innsats og tverrsektorielt samarbeid. Våre erfaringer fra Oslo-satsingen viser at ambisjonene er realistiske, men kun dersom flere sektorer mobiliseres, og ses som reelle samarbeidspartnere.

Vi oppfordrer også regjeringen til å vurdere dagens finansieringsmodell fra stat til kommuner. En stor andel av midlene er i dag bundet opp i øremerkede satsinger, noe som gir begrenset handlingsrom for å teste nye tiltak og utvikle nødvendig innovasjon. Skal ambisjonene i oppvekstmeldingen realiseres, må kommunene ha fleksibilitet til å ta i bruk kunnskapsbaserte metoder og samarbeide bredt med aktører som kan bidra til å skape varig sosial effekt.

Vi bidrar gjerne videre med innsikt fra praksisfeltet og stiller oss til disposisjon for komiteen.

Med vennlig hilsen

Henriette Skretteberg

Direktør, Ferd Sosiale Entreprenører